

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ewa Stefańska (przewodniczący)

SSN Leszek Bosek (sprawozdawca)

SSN Mirosław Sadowski

w sprawie z powództwa E. G. i K. G.
przeciwko Bank Spółce Akcyjnej w W.
o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 13 kwietnia 2023 r.
skargi kasacyjnej Bank Spółki Akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 18 listopada 2020 r., I ACa 342/20,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej
5 400 (pięć tysięcy czterysta 00/100) złotych tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

E. G. i K. G. wniesli o ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF z 26 września 2005 r. zawarta z poprzednikiem Banku Spółki Akcyjnej w W. jest nieważna.

Wyrokiem z 12 marca 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił, że umowa jest nieważna (pkt I) i rozstrzygnął o kosztach procesu (pkt II).

Sąd Okręgowy stwierdził, że 26 września 2005 r. E. G. i K. G. zawarli z Bankiem S.A. (obecnie Bank S.A. w W.) umowę kredytu hipotecznego na kwotę 220 635,81 zł, waloryzowanego frankiem szwajcarskim. Spłata kredytu miała nastąpić w 360 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane miały być w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

Do 15 października 2018 r. powodowie uiścili łącznie 200 749,02 zł, w tym: 193 048,72 zł – raty kapitałowo-odsetkowe, 2647,63 zł – prowizja, 441,27 zł – prowizja za ubezpieczenie kredytu, 1993,26 zł – ubezpieczenie nieruchomości i 2618,15 zł – ubezpieczenie niskiego wkładu własnego. Powodowie ubiegali się o kredyt w PLN. Była to ich pierwsza umowa kredytowa. Byli świadomi różnic kursowych w związku ze spłatą kredytu, jednakże w 2005 r. waluta CHF była stabilna i mieli zaufanie do przedstawiciela banku.

Wyrokiem z 18 listopada 2020 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie, po rozpoznaniu apelacji pozwanego, oddalił apelację (pkt I) oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania odwoławczego (pkt II).

Sąd Apelacyjny ustalił, że nie budzi wątpliwości fakt zawarcia umowy, na mocy której powodowie uzyskali kredyt w wysokości 220 635,81 zł, oprocentowany według zmiennej stopy procentowej (w dniu zawarcia umowy 2,95 %), w celu sfinansowania budowy i nabycia od dewelopera lokalu mieszkalnego wraz z miejscem postojowym. W § 7 ust. 1 umowy określono kwotę zobowiązania – według kursu kupna waluty w CHF z tabeli kursowej pozwanego z dnia i godziny uruchomienia kredytu. Także raty odsetkowo-kapitałowe ustalano według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej pozwanego.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie skargę kasacyjną wywiódł pozwany, zaskarżając go w całości.

Zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie zarówno przepisów postępowania, tj. art. 382 k.p.c. w zw. z art. 235 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., jak i prawa materialnego, tj.: art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie oraz przez jego błędną wykładnię; art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 385² k.c. oraz art. 3 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE L nr 95 z dnia 21 kwietnia 1993 r., dalej: „Dyrektywa 93/13”) w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w przyjęciu, że postanowienia umowy odnoszące się do ryzyka walutowego oraz *spreadu* walutowego są bezskuteczne z uwagi na ich abuzywność; art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie i ustalenie, że umowa kredytu jest w całości nieważna; art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i w konsekwencji przez ich niewłaściwe zastosowanie; art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 5 k.c. oraz art. 189 k.p.c. oraz art. 6 Dyrektywy 93/13 w zw. z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864 ze zm.) przez ich niewłaściwe zastosowanie i bezpodstawne ustalenie nieważności umowy; art. 358 § 2 k.c. w zw. z motywem 13. Dyrektywy 93/13 poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji zanegowanie możliwości wykonania zobowiązania kredytobiorców przy uwzględnieniu normy określającej wartość waluty obcej poprzez zastosowanie kursu średniego NBP.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wniesli o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw.

Ocenę zasadności skargi kasacyjnej trzeba rozpocząć od zarzutów objętych drugą podstawą kasacyjną (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Badanie, czy w konkretnej

sprawie prawo materialne zostało właściwie zastosowane jest możliwe po wykluczeniu uchybień procesowych, które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Zarzuty naruszenia art. 382 k.p.c. w zw. z art. 235 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. koncentrują się na ustaleniach faktycznych, sposobie oceny zeznań powodów z naruszeniem zasady bezpośredniości. Sąd Najwyższy nie uwzględnił tych zarzutów przede wszystkim dlatego, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). W judykaturze wielokrotnie podkreślano, że to ograniczenie kognicji Sądu Najwyższego nie zależy od sposobu ujęcia zarzutów przez samego skarżącego, jako zarzutów naruszenia prawa procesowego albo materialnego, jeżeli zarzuty dotyczą w istocie faktów lub oceny dowodów (por. np. wyrok SN z 3 listopada 2022 r., II CSKP 24/22; postanowienia SN: z 11 kwietnia 2018 r., II CSK 701/17; z 28 lutego 2019 r., V CSK 394/18).

Przechodząc do oceny zarzutów objętych pierwszą podstawą kasacyjną (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), należy stwierdzić, że wykładnia prawa materialnego, która legła u podstaw zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego odpowiada ugruntowanej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. uchwała składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, zasada prawna; wyroki SN: z 7 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 23 marca 2022 r., II CSKP 532/22; z 18 maja 2022 r., II CSKP 972/22; z 18 maja 2022 r., II CSKP 1030/22; z 19 maja 2022 r., II CSKP 797/22).

W kontekście podnoszonych zarzutów kluczowe znaczenie ma uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, zgodnie z którą niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następczo świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób nadać mu skuteczność z mocą wsteczną. W uchwale wyraźnie przesądzono, że podstawą materialnoprawną rozliczeń stron umowy kredytowej są przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, a nie przepisy prawa umów.

Wbrew zarzutom skarżącego Sąd Apelacyjny nie naruszył prawa materialnego uznając, że umowa łącząca strony jest nieważna. Nie ulega bowiem wątpliwości, że powodowie nie wyrazili zgodny na sanowanie wadliwej czynności prawnej i utrzymanie stosunku obligacyjnego. Z ustaleń faktycznych wynika, że nie udzielili następczej, świadomej i wolnej zgody, i w ten sposób nie nadali wadliwej czynności prawnej skuteczności z mocą wsteczną, a wręcz przeciwnie domagali się uznania umowy za nieważną.

Z ustaleń faktycznych wynika nadto, że skarżący nie dochował spoczywających na nim obowiązków informacyjnych względem powodów, a zaoferowane przez niego, lecz kwestionowane w procesie od początku przez powodów postanowienia umowy, zostały sformułowane w taki sposób, że wyłączną kompetencję ustalania kursów walut przyznawały skarżącemu.

Powodowie mieli wprowadzić świadomość zaciągnięcia kredytu indeksowanego, a więc świadomość, że wysokość rat będzie podążać za kursem CHF, ale nie zostali poinformowani o rzeczywistym ryzyku związanym z możliwą istotną zmianą kursu w długim okresie obowiązywania umowy. Innymi słowy skarżący nie udzielił powodom wymaganej informacji, która umożliwiłaby im rzeczywiste i konkretne oszacowanie ryzyka walutowego oraz podjęcie świadomej decyzji, co w oczywisty i rażący sposób naruszyło ich interesy.

Sąd Apelacyjny trafnie także przyjął, że niedopuszczalne byłoby w tej sytuacji zastąpienie przez Sądy *meriti* abuzywnych postanowień umowny innymi postanowieniami ani ogólnymi przepisami prawa. Wbrew twierdzeniom skarżącego, utrzymanie w mocy tego typu umowy byłoby możliwe tylko w sytuacji, gdyby konsument wyraził jednoznacznie taką wolę albo gdyby obowiązywały szczególne przepisy przywracające zachwianą równowagę kontraktową między stronami, kształtujące i sanujące wadliwe stosunki obligacyjne.

Nie jest zatem zasadny zarzut naruszenia art. 358 § 2 k.c. w zw. z motywem 13 Dyrektywy 93/13. Jak stwierdził skarżący możliwość wykonania zobowiązania kredytobiorców przy uwzględnieniu normy ogólnej określającej wartość waluty obcej przez zastosowanie kursu średniego NBP, powinna być uznana za dopuszczalną na podstawie norm prawa unijnego i krajowego. Nie sposób było zgodzić się

z tą argumentacją skarżącego, ponieważ w prawie polskim nie ma szczególnych przepisów umożliwiających następcze sanowanie wadliwych stosunków obligacyjnych, np. w oparciu o tabelę kursów NBP. Przepisy takie uchwalono w innych państwach Unii Europejskiej a Trybunał Sprawiedliwości uznał je za zgodne z prawem Unii (zob. wyrok TSUE z 2 września 2021 r., w sprawie C-932/19, OTP Jelzálogbank). Nie ulega jednak wątpliwości, że art. 358 § 2 k.p.c. jest przepisem o charakterze ogólnym i nie upoważnia on do następczego sanowania wadliwej umowy kredytowej (zob. wyroki TSUE: z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, Dziubak; z 26 marca 2019 r. w sprawach C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria SA przeciwko Albertowi Garcii Salamance Santosowi oraz Bankia SA przeciwko Alfonsowi Antoniowi Lau Mendozie i Eerónice Yulianie Rodríguez Ramirez; wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 18 maja 2022 r., II CSKP 1030/22). Trybunał Sprawiedliwości UE w wyroku z 3 października 2019 r., w sprawie C- 260/18 wskazał, że art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 stoi „na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę”.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.).

[SOP]

[ms]

